

ÕPSIK

KLASSIÕPETAJATE AJALEHT

August 2012

SAATEKS

Hea lugeja!

“Õpsiku neljas number, mida käes hoiate, on pühendatud algõpetuse eriala tähtpäevale – 55 aastat on meie eriala olnud kättesaadav kõrghariduse tasemel. Sel puhul tegime intervjuu algõpetuse kauaaegse eestvedaja Tallinna Ülikooli emeriitprofessor Eha Hiiega. Lehenumbri-
risse mahub usutus vaid katkenditi. Ülevaade eriala tähtsamatest arengujärkudest on ka Tallinna Ülikooli veebilehel (teksti aluseks on Eha Hiie ja Leida Taltsi koostatud kirjutis): www.tlu.ee/a55

Ajalehe juubelinumber sisaldab niisamuti arutelu tänase ettevalmistuse ja traditsiooni vahekorra üle ning üliõpilastööde tutvustusi.

Head lugemist ja palju koolirõõmu!

Toimetaja
Mare Mürsepp

INTERVUU

EHA HIIE

Algõpetuse algus

MM: Esimene kõrgharidusega algõpetuse spetsialist Eestis, mitme põlvkonna algklassiõpetajate koolituse eestvedaja emeriitprofessor Eha Hiie, kuidas jõudsid algõpetuseni?

EH: Kui ma räägin oma huvist ja kutsumusest õpetajaks saada, siis ma pean alustama oma emast. Minu ema oli õpetaja, koolijuhataja ja koolide inspektor sellel kõige raskemal ajal, Stalini ajal. Ma elasin suure osa oma elust kas koolimajades või siis kooliõpetajate korterites. Lapsepõlvemälestustest on mul ikka meeles, et kui ma öösel silmad lahti tegin, siis nägin, et ema istus laua ääres ja parandas vihikuid, tegi oma skeeme. Mul on meeles ka mõistekaardid – millest on hiljem rääkima hakatud – neid tegi minu ema juba 50ndatel aastatel ja enne seda. Ta pidi kõiki aineid õpetama, saksa keelt, muusikat, füüsikat, matemaatikat, ja tema konspektid olid täis mõistekaarte, millega ta siis neid aineid selgeks tegi. Eriti võlus mind see, et ta tõepoolest tundis rõõmu sellest tööst, ja tundis rõõmu lastest. Sealt jäi mul väga helge tunne õpetajakutsest ja suur austus selle vastu.

Tegelikult ma tahtsin saada arstiks. See unistus on mul peaaegu et tänaseni säilinud. See ei teostunud, sest meil ei olnud nii palju raha, et saata mind Tallinnasse õppima ja üürida korter. Siis ma läksin Haapsalu pedagoogilisse kooli, kuna sealt sai piskut stipendiumi.

Kuna ma arstiks ei saanud, hakkasin Haapsalu pedagoogilises koolis eriti psühholoogia vastu huvi tundma. Meil oli ka hea psühholoogia õpetaja Kontkar, noor küll, aga huviline, ja ta oskas meis huvi äratada. Et ma lõpetasin pedagoogilise kooli kiitusega, siis oli mul võimalus minna kohe edasi ülikooli. Meie klassijuhataja oli niipalju tubli mees, et viis meid ekskursioonile Moskvasse. Samal ajal oli Moskva Pedagoogilises Instituudis psühholoogia eriala vastuvõtt. Õpetaja ütles mulle: võta oma dokumendid kaasa ja mine vaata. Mis see sulle maksab. Ta teadis, et mind psühholoogia huvitab.

Ja läksin sinna vastuvõtukomisjoni, väike ja armetu, nagu ma olin. Enda mee-

lest oskasin hästi vene keelt, sesthinne oli ‘viis’ olnud. See oli aeg, kus Moskva pedagoogilisse instituuti võeti vastu ka rahvademokraatiamaade õppijaid, seal oli neid Saksamaalt, Poolast, Ungarist, Tšehhoslovakkia, Jugoslaaviast, Albaania ja veel mitmelt maalt, ja hiljem ka soomlased. Nendest moodustati eri rühm, kes hakkas ka vene keelt õppima võõrkeelena, ja mind võeti sellesse rühma.

Aeg oli 1954, kus ju algas pisitasa ‘sula’, sest Stalin oli surnud. Pedagoogilise kooli ajast on mul üsna sügend mälestused, sest meid rusuti ja rõhuti; õpetajad olid küll head, aga igaüks kartis enda pärast. Moskvast oli tunda juba vabanemist ja mingisugust ideoloogilist survet meil ei olnud, kuigi me õppisime ka neid punaseid aineid. Olin siis 17-aastane.

Esimesel aastal olime kümnekesi ühes toas ühiselamus – meid oli siis korealasi, leedulasi, albaanlasi, üks ungarlanna oli, ja siis me igal õhtul ütlesime igas keeles “head ööd”. Ma tean, et korea keeles oli “tsalj-tsaraa”. Ja albaania keeles “ljumileam”.

Meil olid väga head psühholoogiaõppejõud. Kozlov luges üldpsühholoogiat, Levitov luges lapsepsühholoogiat ja Ignatjev luges kunstipsühholoogiat. Siis tuli see aeg, kui Moskvast Lenini mägedes sai avada oma laboratooriumi akadeemik Leonid Zankov. Tema tõi algõpetuse osas kooliuuenduse Venemaale. Ta näitas oma katsetega, et õpilastel on palju suuremad eeldused ja võimeid, kui neid koolis arendatakse ja rakendatakse; et tuleb lähtuda tasemest, mis lapsel on, aga sihid tuleb seada sinna kõrgemale, arengutsooni, kuhu on võimalik jõuda, kui sa last õigesti suunad ja annad talle õiget materjali ja lood kasvukeskkonda. (Zankov arendas edasi oma õpetaja Vögotski ideed lähema arengu tsoonist; stalinlikul perioodil oli sellealane uurimus keelatud – MM)

Kuna algõpetus muutus äkki nii tähtsaks, siis meie pandi psühholoogia erialale alates kolmandast kursusest juurde algõpetus. Nii et me saime kolmandal kursusel topteltkoormuse: õppisime

psühholoogiat edasi ja saime algõpetuse didaktikat ja algõpetuse praktikume sinna juurde, tegime igasugu praktilisi töid, papitöid, joonistasime. Ega me ainedidaktikaid seal palju ei saanud, neid tuli pärast ise juurde õppida. Tuli ka eesti oludele kohandada, sest vene õpikud ja programmid poleks meie sobinudki. Küll aga sain palju igasugu nippe ses osas, et õppimine oleks mänguline ja huvitav.

MM: Lõpetasid 1958, selleks ajaks oli algõpetus jõudnud ka Eestis pedagoogilisse instituuti?

EH: Zankov alustas 1954. a oma laboratooriumis tööd, 1956 pandi meile Moskva pedagoogilises instituudis psühholoogiale juurde algõpetuse didaktika, ja 1957 alustati meil Eestis kõrgharidusega algklassiõpetajate koolitamist. Nagu see kõik Nõukogude Liidus käis, anti korraldus, et kuna algõpetus on tähtis, tuleb igal pool vabariikides pedagoogilistes instituutides avada algõpetuse eriala. Kõik pidid tegema, aga poldud ju selleks ette valmistatud. Kuna Moskvast tuli korraldus, avatigi eriala, ega muidu poleks keegi seda niipea teinud. Leiti ju toona ja leitakse vahel nüüdki, et kui õpetaja ise oskab lugeda ja kirjutada ja arvutada ka, miks ta ei võiks siis lapsi õpetada. Aga seda, et lapse üldine areng seal taga on ja et meie seda arengut peame stimuleerima või vähemalt võimaldama, niisugust arusaama pole mõnelgi vist siiaaani tekkinud. Mul on kange kuri kahtlus.

MM: Kes olid instituudi inimesed, kes toona selle eriala avamist ellu hakkasid viima?

EH: Rektor Karl Prinkman ja prorektor Richard Kalling lihtsalt täitsid käsku. Esialgu õpetati algõpetuse eriala erinevatest kateedritest, eesti keelt eesti keele kateedrist, matemaatikat matemaatika kateedrist, ja tihti pandi lugema see, kes oli kateedri meelest kõige nõrgem, nagu sõjaveteranid. Et loe sina nende, et küll sellest kõlbab.

Tegelikult sisuliselt sai asi hoo sisse, kui rektoriks tuli Arnold Koop. Tema nägi algõpetusel tulevikku ja sai aru, et nii see asi edasi minna ei saa, sest korralagedus instituudis oli juba väga suur. Kui Koop tuli rektoriks, siis ta juba teadis, et mina olen väitekirja ära kaitsnud, ja eks ta natuke teadis mind ennast ka, ja siis ta oli andnud dekaan Bachblumile ülesande, et kui toote Eha Hiie siia ära, siis saame kateedri, kes hakkab eriala korraldama. Bachblum ei saanud asjaga hakkama, siis tuli Koop ise minu juurde, lubas kõike, lubas, et ma valin ise oma õppejõud ja et ma olen oma tegevuses vaba. Tol ajal oli tingimuseks, et vähemalt kaks teaduste kandidaati peab olema, et kateedrit luua. Olin ainult mina, rohkem polnud.

Aga vanast ajast oli mulle tuttav Paul Kees. Ma töötasin vahepeal uurimis-instituudis ja see oli haridusministeeriumi käsualune. Ministeerium oli tol ajal selline keelan-käsen-poon-ja-lasen-asutus. Seal oli kuulda saadud, et Paul Kees teeb mingisuguseid kahtlasi katseid Ahja Keskkoolis, kus ta töötas. Meie valvsad tädid leidsid, et see on kes-teab-mis-asi ja äkki koguni veel riigivastane, ja saatsid minu koos “Nõukogude Kooli” töötajatega sinna Keesile kallale, et teda maatas teha.

See oli mu esimene kohtumine Paul Keesiga ja mul oli tõesti temast kahju, sest oli näha, et mees on täiesti endast

väljas ja näost valge. Ja siis ta näitas, mis ta seal teeb ja need ministeeriumi tädid olid väga põlglikud, et näe, mis lollust teeb, aga minule oli see kõik väga tuttav, sest see oligi kõik see Zankovi töö, mida ma olin Moskvast õppinud: et ei tohi rahulduda tasemega, mis lapsel juba on, vaid tuleb kõrgemaid sihte seada. Kontrolliti kõiki Keesi konsepte ja tema õpilasi, nagu see käis sel ajal. See oli üks jõhk ja julm aeg. Kui tuli kokkuvõtete tegemise aeg, siis mina kiitsin Paul Keesi üles. Tuletasin meelde Zankovi ja ütlesin, et see on täiesti uus suund algõpetuses, et see on see, mis meie laste arengut edasi viib ja mis laste arengule tõesti kasulik on, ja siis jäid nad kõik vait. Ja siis ei saanud nad kirjutada oma “Nõukogude Kooli” artiklit, mille eesmärk oluks asi täielikult maha teha.

Niiviisi saime Keesiga tuttavaks ja saime ka sõpradeks. Tema kaitses varsti samal teemal oma väitekirja Tartus ja tuli ära Tallinnasse pedagoogika kateedrisse. Ja kui mul oli hädasti vaja seda teist õppejõudu, teist teaduste kandidaati, siis ei olnudki mul kedagi muud valida, kui valisin Paul Keesi.

Kateeder pidi esialgu siis kahte mõlemat eriala ohjama: nii algõpetust kui koolieelset. Hakkasime tegelema niimoodi nende kahe erialaga ja pikkamööda õppejõude koguma, ja peab ütleva, et õnnestus leida toredaid inimesi, kes tõesti olid huvitatud. Ester Vee, Silvia Truus, Reet Ruga, Aleksander Ridali... Ja muidugi loodusteadlaste võimas kolmik – Vilma Eesmaa, Evi Prikk ja Osvald Nilson. Nemat oma isiksustega olid niisugused inimesed, kes põlesid, nad niiväga hindasid loodusõpetust ja andsid seda ka tudengitele edasi.

MM: 1974 oli kateeder jagunenud juba erialati ja 1976 moodustati kaht eriala ühendav pedagoogikateaduskond, asukohaga Sakala 21.

EH: Seda pean kõige paremaks ajaks. Minu eesmärk oli see ja ma mõtlen ka praegu nii, et algklassiõpetajaid ja klassiõpetajaid saab ikkagi kõige paremini ette valmistada siis, kui need inimesed, kes neid ette valmistavad, on ühtne tervik, kui nad on koos. Kui nad ei istu igaüks oma toas ega aja oma asja. Koos olid psühholoogid, ainemetoodikud, pedagoogika õppejõud ja see lõi niisuguse ühtse sihi, kuhupoole kõik püüdsid. Võib-olla on see vanainimese mõte, aga minu meelest on see hea, kui inimesed suhtlevad ikka rohkem kui ainult hädapärast.

MM: Asutuse töökliimat määrab oluliselt juht...

EH: Rektor Koger oli ainuke, kes leidis, et teaduskonna juht peab olema erialanimene, eriala tundma, sest enne seda oli nii, nagu jumal juhatas. Dekaan (instituudi direktor) ei saa olla ametnik. Ametniku tööks piisab dekanadist. Dekaan on ikka see, kes määrab eriala suuna ja võitleb oma õppejõudude eest.

MM: Kuidas näed eesti kasvatustraditsiooni jätkumist meie koolis? K ui Sina tulid Moskvast oma tarkustega, mis siis Sinu meelest toetas õpetaja tööd eesti koolis?

EH: Siin on ikka see minu kodune kasvatus ja ema töö. Kui ma Moskvast tuln, siis esimene asi, mis ma ema raamatute hulgast leidsin, oli Johannes Käisi “Valitud tööd”. Ja sealt ma sain kõik oma tarkused, kui ma kooli tööle

läksin. Kui ma 21. keskkoolis õpetaja olin, siis tegin mängu ja üldõpetust, joonistasin ja laulsin ja tegime näiden-dit ja ma kujutan ette, et see oli kõik sellest Käisi raamatust pärit. Ema oli mul rohkem keskastme õpetaja, emalt ma seda kõike ei saanud võtta. Aga ma võtsin Käisilt ja arendasin edasi, ja mõned asjad ka Moskvast, nagu mängud. Käisi “Valitud töödes” on algul üldpõhimõtted ja siis on ainet kaup. Leidsin kodust veel terve hulga neid vanu Käisi-aegeid töövihikuid ja mul on siiaaani veel meeles üks roosade või oranžide kaantega pehme vihik, kus olid need tolleaegsed üldõppe tööt-lused. Seal oli näidatud teemade kaup, kuidas saab midagi käsitleda, nii et ma arvan, et sealt on mul see tulnud.

Ma olin ju hädas. Mind taheti algul panna kohe pedagoogilisse instituuti õpetajaks, aga ma alles sain 21 aasta-seks ja ütlesin, et ma ei julge minna instituuti, et tahaksin natuke koolikogemust. Siis tehti 21. kooli kahe vahetuse vahepeale üks eksperimentaalklass. See oli sel ajal pedagoogilise instituudi harjutuskool. Igasse tundi võis igaüks sisse tulla, nii nagu ta tahtis. Ja seal siis käisid mul kõikide erialade tudengid, küll füüsikud ja matemaatikud – need olid ju algõpetusega koos sel ajal. Käis ka Anita Turovskaja tihti peale ja täiendus-instituudist käidi.

Sealt tuligi tahtmine õpetajatööd teha ja lapsed tahtsid õppida ja vahel olid meil pisarad silmas, kui tegime midagi väga emotsionaalset. Mul oli kaks ülekasvanud poissi tagapingis ja nendele miski nagu ei mõjunud, aga mul meenub, kui me käsitlesime lugu “Pime muusik”, olid ka nendel poistel pisarad silmas – mida sa veel tahad, kui sa oled noor õpetaja ja näed niisugust reaktsiooni...

MM: Mis on algõpetuses oluline?

EH: Kohanemine kooliga, enesekindluse saavutamine, adekvaatse enese-hinnangu kujunemine. Tähtis on see, et laps hea meelega tahab kooli minna. Tohtutult palju sõltub kooli kliimast, kooli keskkonnast. Ja see sõltub ikka õpetajast. Ma arvan, et õpetaja ei pruugi oma aines kõige targem olla, aga tähtis on lapsesse suhtumine ja oma aine esitamine. Vahel (eliitkoolis) võib kuulda, et õpetajad on targad, aga kurjad. Ja peale oma aine ei hooli mitte millestki. Ja see võtab ju kooliskäimise isu ära. Eliitkool peaks nagu kõik kõige parem olema, aga teisalt võib tavalises koolis olla lapsel koolirõõmu palju rohkem. Koolirõõm on ikka tähtis asi. Seda ma ei väsi mõtlemast.

Minu esimene doktoritöö teema oli lapse emotsionaalsest arengust, kuidas kooli olustik seda mõjutab. See jäi mõõtmise taha. Kuidagimoodi ei olnud seda ju võimalik mõõta. Aga see on tähtis, kuidas kool positiivsust annab ja kuidas see inimesele tulevikus mõjub. Ma olen ikka selle kütkes täiesti, ma usun seda. Ise kasvasin ma isata, aga emalt ma olen nii palju saanud seda positiivsust. Ema oli mul karm, aga samas väga emotsionaalne, ja ma olen lapsepõlvest saanud selle kaasa ja ma arvan, et see on väga oluline. Ja ma arvan, et see on online eriti tänapäeva koolilapsele, kus maailm on külm ja ükskõikne ja rahale ja edule orienteeritud, et kui sa edukas ja ilus ei ole, siis sa nagu polegi keegi. Minu meelest need sisemised väärtused on praegu veel tähtsamad, kui nad kunagi olid.

ARUTLEMINE JA FILOSOFEERIMINE ÕPPEMEETODINA EESTI KOOLI

Õpsik: Milleks filosoofia lastele?

Egle Säre: Iga õpetaja peaks teadlikult oskama arutelusid igapäevasesse õppetöösse põimida. Arutelud elavdavad õppeprotsessi, motiveerivad õpilasi, teevad õpitava elulähedaseks ja arusaadavamaks ning seega ka paremini seostatavamaks. Üks võimalik meetod laste arutelu- ja juhtimiseks on lastega filosoferimine (LF), kus arutelu juhtimise suurim kunst peitub õpetaja hoiakus ja oskuses küsida õigeid küsimusi. Ühisarutelu juhtimisel peab õpetaja osavalt jälgima protsessi ja seda modereerima, mitte niivõrd kontrollima õpilaste vastuste õigust ja paikapidavust. Üldjuhul on temaatiline arutelu õpetaja poolt eelnevalt ette valmistatud, et ta suudaks arutelu ajal õpilasi küsimustega süvendatult analüüsida, argumenteerida ja põhjendada suunata, et õpilane ise mõistaks, kas tema vastus on paikapidav või mitte. TÜ professor Margit Sutrop kinnitab, et LF meetoodika on erinevate arutelude, sealhulgas väärteemaliste arutelude läbiviimisel üheks aluseks, millele õpetaja saab oma töös toetuda. Filosoofiliseks teeb ühe arutelu filosoofiline ehk avatud küsimus (Mis on õnn?) või probleem (Kas sipelgas ka teab,

et ta sipelgas on?), mille üle ühiselt arutlema hakatakse. LF meetod on mõtlemis- ja arutlusviis, kus lapsed arendavad enda ideid, õpetaja on sealjuures suunajaks, kes küsib täpsustust, palub mõisteid selgitada või julgustab lapsi oma seisukohta põhjendada.

Õpsik: Kas Eesti õpetajad vajavad LF meetoodikat?

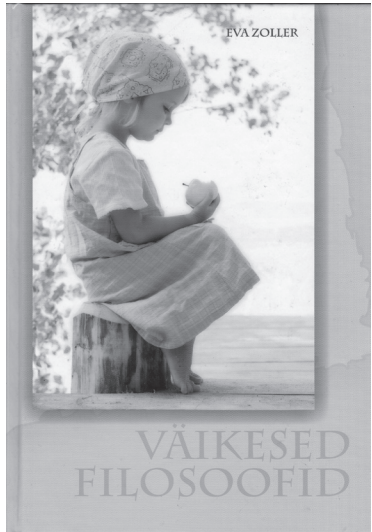
ES: Oma kogemusest, nähes arutelude järele janunevaid lapsi, ütlen, et jah. Õpetajad väidavad, et nad vajavad sellist tööviisi, kuid see ei peegeldu veel üldises pildis. Üks põhjus, miks õpetajad veel piisavalt lastega ei filosoferi võib olla selles, et uus meetod on Eestis alles noorukene. Alles mõne aasta eest sai LF meetoodika Eesti lastele kättesaadavaks eratundidena ning seejärel said ka õpetajad võimaluse ennast meetodiga kurssi viia. Paistab, nagu ei oleks veel piisavalt märgatud, et Eesti kool vajab seda laadi uuendust. Õpetajate sõnul on aga laste suureks sooviks arutleda elulistel teemadel: „Ainult seda nad tahakski teha!“, viimati mainis seda TÜ õppejõud Elve Voltein. Raskused lastega filosoferimise rakendamisel võivad tekkida meetodi ebatäiuslikul tundmisel või kui LF meetodit nähakse vaid omaette

tegevusena, aga mitte aineid ja teemavaldkondi ühendavat meetodit. Samas võib aga filosoferimist rakendada ka kui omaette tegevust, näiteks klassjuhataja tunnis arutledes väärtuste teemadel või eesti keele tunnis mõne kirjanduspala põhjal või inimeseõpetuse tunnis arutledes näiteks teemal Mis on tervislik eluviis. Selliseid näited meetodi rakendamisest on Eesti õpetajad ise koolitustel välja pakunud ja soovitud ka praktikas rakendada. Koolitustel on õpetajatele väga meeldinud ühised filosoferimised elulistel teemadel, kus nad on saanud omi mõtteid arendada ja seisukohti avaldada. Õpetajad küll tähtsustavad arutlemist, kuid õpetajate sõnusti on senised arutelud jäänud tihti juhuslikeks ja pinnapealseteks, ei arenda teemat süvitsi, ei ole analüüsivad ega paelu piisavalt laste tähelepanu ning põhinevad liialt faktiteadmistel ega arenda lapsi tavamõtlemise tasandil süsteemse mõtlemise tasanditeks. LF meetoodika järgi saab aga lapsi süvitsi ja süsteemset erinevatel teemadel arutlema suunata, et nad õpiksid elulisi ja ainealaseid teadmisi ning oskusi, õpiksid õppima, mõistaksid viisaka ja sõbraliku käitumise eelseid, tuleksid

paremini toime oma tunnete ja mõtetega ning mõistaksid paremini neid ümbritsevat maailma.

Õpsik: Õpetajad vaevlevad justkui nõiarõngis: mahukas õpik - kartus tasemetööde ees - kooli juhtkonna ja lapsevanemate ootused mõõdetavatele õpitulemustele – need on asjaolud, mis panevad õpetaja tundides nõ õpikut õpetama.

ES: Nii nagu lapsed õpivad seda, mida hinnatakse, nii õpetavad õpetajad seda, mida nad peavad hindama. Kui on vaja hinnata faktiteadmisi, siis neid ka õpetatakse. Kui peaks hindama õpilaste analüüsivõime ja põhjendamise oskust, seoste loomise ja järeldamise oskust faktiteadmiste põhjal, siis hakatakse neid oskusi ka õpetama. Eesti õpetajad on väga targad, püüdlid ja töökad, kahjuks pole neil piisavalt ressursse, et viia ennast kurssi uute õppemeetoditega, õppida ja katsetada neid. Õnneks on meil võimalus õppida kolleegidelt välismaal, kes on juba pikki aastaid praktiseerinud lastega filosoferimist ja tunnustanud seda meetodit kui tõhusat õppe- ja kasvatusmeetodit, mis arendab laste mõtlemist ning keelelist ja sotsiaalset võimekust.

Egle Säre on õppinud klassiõpetajaks Tartu Õpetajate Seminaris ja Viini Pedagoogilises Akadeemias. Viinis osales ta kursusel “Lastega filosoferimine”. Sellest tärnanud huvi viis magistratööni “Filosoofiliste vestluste ja tegevuste rakendamise võimalused lastega ühe algklassi näitel” (2010). Egle Säre tõlkes on 2008. a ilmunud Eva Zoller raamat “Väikesed filosoofid”. Oma uurimissuunas jätkates korraldab ta huvilistele koolitusi lastega filosoferimisest – vt www.hot.ee/filosoofid

ALGÕPETUSE PEAJOON JA HARUPEDAGOOGIKAD

Astakümneid ja isegi -sadu on teatud, et hea koolitöö on näitlik, aktiivne, lapse kogemusele toetuv, ja elulähedane. Nüüdseks on tekkinud rida selliseid õpetussuundi, mida jagatakse eraldi koolitustena, millel on erilist rõhutav, tihti metafoorne pealkiri ja mis tekitavad justkui oma klubi või koguduse – õuesõpe, keelekümbel, kriitiline lugemine-kirjutamine mõtlemise arendamiseks, filosoferimine lastega, lugemispesandus, draamapedagoogika, Hea Algus, ettevõtlusõpe, avastusõpe, muuseumipedagoogika jms. Enamasti peaks selle suuna teadmiste levitamiseks läbi tegema vastava turustatud koolituse, et saada sealt kaasa portfoolio, kast vms, mis üldse lubab läbitud kursuse teavet jagada.

Samas võtavad need õpetused kinni ju neistsamadest põhimõtetest, mis algõpetuses ammuilma teada on. Kuidas võiksid ülikoolis antav klassiõpetaja esmakoolitus ja võimalikud ‘uued’ harud suhetuda? Kas ülikool annab mingi ümara üldalgõpetuse ettevalmistuse ja siis läheb värske õpetaja igasugu kursustele “uusi ja huvitavaid” asju õppima? Samas – kui need nõ harupedagoogikad ülikooli õppekavasse kaasata, tekib tihti ebamäärane nihestatus ja korduvus, kuna õpetamise põhitõed on üld- ja ainedidaktikates juba läbi arutatud. Vahel on need ‘uued ja huvitavad’ puhtalt praktiliste võtete kogumid, millele ülikooli kursuseks tuleks lihasda teoreetiline alus. Mis mõtted teil tekivad klassiõpetaja koolituse ja täiendkoolituse osas? Kas selleks, et mingit töösuunda veenvamalt esitada, tuleks sellele mõelda mingi särav nimi? Aga võib-olla ongi nii? Täna tarbimis- ja müügiühiskonnas?

Sirje Piht, Tallinna Ülikooli algõpetuse osakond

Mina olen ainedidaktikates õpetanud matemaatikat ja loodusõpetust. Nagu ikka, näitan ette/kätte võimalused eelnimetatu rakendamiseks, sh õuesõppe võimalused, mõtlemise arendamine, teadliku lugemise olulisus ja vajadus jm. Olen küll seda meelt, et ülikoolis pakutav klassiõpetaja esmakoolitus on päris hea. Probleemiks võib kujuneda asjaolu, et noor inimene (üliõpilane) ei suuda veel kõike haarata ja seostada. Ta vajab aega ja sealt kujunevat kogemust.

Me võime rääkida igasugustest õpetussuundadest, kuid lõpuks jõuame tagasi nn vana ja hea Käisi üldõpetuse ja didaktika suundade juurde. Sellel suvel olen töötanud raamatuga “Hyvä opettaja” 2003, mille autoriks on Soomes (Turu, Oulu ja Helsingi ülikoolis) tuntud professor Pertti Yli-Luoma. Süvenedes nimetatud raamatusse saan ikka kinnitust, et kõige olulisem õppimise õnnestumiseks on heade suhete olemasolu (kodu, õpilane, õpetaja), sooliste erinevustega arvestamine, Maslow’ tarvete hieraia. Seejärel saame hakata rääkima õppimisest-õpetamisest ja erinevatest meetoditest. Oman pikaajalist õpetamise kogemust ja seda ka suvistel õpetajate täienduskursustel. Küsin tihti õpetajatelt, miks ma ikka ja jälle näen palju tuttavaid nägusid. Vastuseks saan, et tulla saame värskest, meelde tuletama, kinnitust saama sellele, et nõ tehakse õiget asja.

Uute kursuste väljatöötamine ja uheld pealkirjad on ikka selleks, et osalejad oleks piisavalt. Teeme, mida me teeme ja õpetame mida iganes, kuid taas jõuame vanade tõdede juurde tagasi.

Elve Voltein, Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi õpetajate seminar

Olen absoluutselt nõus ülaltoodud

mõtetega:

Samas võtavad need õpetused kinni ju neistsamadest põhimõtetest, mis algõpetuses ammuilma teada on. Vahel on need puhtalt praktiliste võtete kogumid, millele ülikooli kursuseks tuleks lihasda teoreetiline alus. Kas selleks, et mingit töösuunda veenvamalt esitada, tuleks sellele mõelda mingi särav nimi? Aga võib-olla ongi nii? Täna tarbimis- ja müügiühiskonnas?

Olen jõudumööda kokku puutunud kõigega peale keelekümbeluse. Oma “kohustuslikus koolituses” klassiõpetajatele toon näiteid nii õuesõppe, muuseumiõppe kui filosoferimise alalt – et nad teaksid, mida millelt oodata. Meil jagavad õuesõppe teemal rohkem teadmisi loodusõpetuse õppejõud (Margit Teller ja Marianne Olbrei); Hea Alguse kohta on meil üks valikkursus (Maret Olo), mis on väga populaarne. Iseennast ei pea ma mingiks suureks teoreetikuks, kuid leian siiski, et pakutavaid töövõtteid annab hästi seostada algõpetuse üldiste seisukohtadega ja konkreetne näide on alati värvikas ning aitab mees pidada üldisemaid tõdesid. Mingit ekstra täiendkoolitust me klassiõpetajatele mingis “uudses valas” ei tee (välja arvatud filosoferimine lastega, mis ongi Egle Säre suur huvi ja koolitus välismaalt).

Anne Uusen, Tallinna Ülikooli algõpetuse osakond

Ühtin täielikult arvamusega, et aastasadu on teatud ja rõhutatud, et koolis on oluline näitlik, õppijat aktiivselt kaasav, nende kogemustest lähtuv ja kogemustega seonduv, elulähedane, loomulik, õppijate huvisid ja eripärasusi arvestav jne jne tegutsemine ja õpetamine. Kõik need nn alternatiivsed või siis mingit üksikut õpetamise komponenti eraldi käsitlevad koolitused ongi just

elulises ja loomulikus õpetamises sisalduvate komponentide tutvustus. Igapäevane koolitöö peakski just sellisele elulist ja loomulikku rõhutavale lähenemisele tuginema. Kõik need üldised põhimõtted korduvad ju nii muuseumipedagoogikas kui õuesõppes kui draamapedagoogikas, filosoferimises jne. Ikka see, et õpetus on elulähedane, õppijat kaasav ja arvestav jne. Eks neid võib ju eraldi mingi kõlava ja müüva nime all turustada, aga meie ülesandeks on minu arvates ikka just rõhutada, et need on igapäevase koolitöö loomulikud osad.

Inge Timoštšuk, Tallinna Ülikooli kasvatusteaduste instituudi pedagoogilise praktika keskus

Mina pean eriti oluliseks meenutada, et oma erilist rõhutavad ja sageli metafoorse pealkirjadega õpetusviisid sisalduvad klassikalise pedagoogika erinevates osades (nt didaktikas/didaktikates) või selle alus- või sidusvaldkondades (nt pedagoogilises psühholoogias või kasvatusfilosoofias). Näiteks LF (lastega filosoferimine) tundub sisalduvat elemente nii vestluse juhtimise meetodikast kui loovuse toetamise põhimõtetest. Ja mängu tuleb ka väärtushinnangute (hoiakute) kujunemise toetamine – ehk siis kasvamine. Sarnaselt võib kõikide nn uute õpetussuundade kirjeldamisel kasutada pedagoogika (või pedagoogilise psühholoogia) mõisteid ja põhimõtteid. Aga enamasti on tegemist üksikute ammu teada olevate kildude temaatilise kombineerimisega. Ilmselt pole kõnealuseid õpetusviise (LF, õuesõpe, kriitiline lugemine ja kirjutamine, avastusõpe jne) õige nimetada uuteks suundadeks, vaid pigem teatud taustsüsteemis sobilikeks õpetamisvõteteks. Taustsüsteemi all mõtlen seda, et on selge, kellega selist õpet sobib (on tulemuslik) raken-

dada, millistel tingimustel seda saab teha, millised on piirangud (nt laste arv klassis, õppeks kasutada olev aeg, vastava ruumi olemasolu, õppetema jpm).

Tegelikult on väga tore, et erinevad inimesed oma lemmikpõhimõtteid ja parimat praktikat tutvustavad ning propageerivad. Eks igal õpetajal on oma eelistused ja südamelähedased teemad ning meetodid. Üksteiselt õppimine on kindlasti täiendõppes väga olulisel kohal.

Üliõpilased peaksid aga ülikoolis saama sügava teadmise sellest, mis üldse on õppimine, miks õpitakse, mida õpitakse ja kuidas õpitakse. On olemas rida inimestele üldiselt omaseid seaduspärasusi ja vanuseastmeti ning muude tegurite kaupa (nt suured või väikesed rühmad, individuaalne või paaritöö, erinevad erivajadused jne) kehtivaid seaduspärasusi, millega suurelt jaolt tegelevad pedagoogiline psühholoogia ja didaktika. Alusteadmiste olemasolul saaksid üliõpilased esmaõppes omandatavate või edaspidi uutena pakutavate õpetamise võtete hulgast endale ja oma õpilastele igas konkreetsetes olukorras sobivama valida. Mida süsteemsemad ja põhjalikumad on nõ alusteadmised, seda kergem on õpetajal laste õppimist toetav õpetusmeetod välja valida ja hiljem uuendustega katsetada ning oma isikupärane loov õpetamisviis välja kujundada. Kui alusteadmised on puudulikud, siis tundub iga esilekerkiv õpikäsitus justkui revolutsiooniliselt uus.

Uued õppeteemad (nt ettevõtlus) on aga hoopis teine asi. Kui seni pole esmaõppes uue riikliku õppekava teemat või põhimõtet kuskil käsitletud, siis selle peaks küll esmaõppesse lisama (nt mõne sobiva aine juurde).

KAASAEGNE KUNST ESIMESES KOOLIASTMES

KERLY EDNAŠEVSKI

Minu magistritöö pealkiri on „Kaasaegse kunsti tähtsusest ja õpetamise võimalustest esimeses kooliastmes“. Mind huvitas, mil määral puutuvad 1.–3. klasside õpilased kaasaegse kunstiga kokku ja kuidas neile kaas- aegset kunsti õpetatakse. Uurimuse ajendiks on mure, et kui kunstiõp- pes hoidutakse kaasaegse kunsti õpetamisest, siis ei saa õpilased haridust, mis tagaks nende valmis- oleku pidevas ja kiires muutumi- ses olevas maailmas orienteeruda ja uusi lahendusi leida. Kaasaegne kunstiharidus peab lisaks loovtööde tegemisele sisaldama ka uurimist, mõtlemist ja arutlemist ning kõige olulisem on kunstniku idee. Sellest lähtuvalt võibki öelda, et peamine probleem kooli kunstiõppega on selles, et see on kunstipraktikast maha jäänud: kunstitundides ei kajastata seda, mis kunstimaailmas tegelikult toimub. Uus õppekava on selles osas muutunud: seal on varasemast suurem rõhk kaasaegse kunsti kasutamisel.

Kaasaegse kunsti puhul võib juh- tuda, et see on raskesti mõistetav, sest tihti vaatajat provotseeritakse, kunstiteose sõnum on peidetud (st kunstiteos esitab küsimusi, mitte ei anna valmis vastuseid), samu- ti võivad takistuseks saada vaataja eelarvamused. Sellegipoolest peaks vähemalt püüdma kaasaegset kuns- ti mõista ja sellesse veidi süveneda, sest kaasaegse kunsti eesmärk on suunata inimest mõtlema ühiskon- na valupunktide üle. Uurimuses osales 72 tegevõpetajat, kes annavad kunstitunde esime- ses kooliastmes. Kogutud andmete põhjal võib öelda, et 75% vasta- nutest peab oluliseks, et esimeses kooliastmes õpetataks kaasaegset kunsti. Peamiste põhjustena toodi välja, et:

- kaasaegse kunsti tutvustamine I kooliastmes arendab õpilast ning tema silmaringi ja annab teadmisi meid ümbritsevast maailmast;
- kaasaegne kunst on kõikjal inime- si ümbritsevas keskkonnas;
- tutvumine kaasaegse kunstiga arendab loovust;
- kaasaegse kunsti abil saab õpilas- tele näidata, et kunsti on võimalik luua mistahes vahenditega. Need vastanud, kes ei pea kaasaegse kunsti õpetamist I kooliastmes olu- liseks, vastasid peamiselt, et:
- I kooliastmes on rõhk põhioskuste arendamisel;
- I kooliastme õpilasi peetakse liiga noorteks.

Töös valisin välja mõned kunsti- suunad, millele keskendusin: abst- raktne ekspressionism, digitaalne ehk arvutikunst, fotograafia, maa- kunst, opkunst. Valitud suundade abil saab õpilastele baasoskusi õpe- tada niisama edukalt kui traditsioo- nilisi meetodeid kasutades. 67% vastanud õpetajatest leidsid, et õpilased puutuvad kunstitundi- des kaasaegse kunstiga vähe kokku. Peamiselt toodi välja, et:

- see kokkupuude sõltub õpetajast ja õpetajad ei tunne ennast kaasaegses kunstis tugevalt, neil puuduvad sel- lealased teadmised;
- õppematerjalid on kaasaegse kunsti küsimustes ebapiisavad. Kui on vaja kaasaegset kunsti tut- vustada, siis kasutatakse selle jaoks allikadena Interneti ja erinevaid raamatuid nagu näiteks kunsti- leksikonid. Õpikud ja töövihikud olid loetelus neljandal kohal. Kui kooliõpikutes ja töövihikutes oleks rohkem materjale kaasaegse kunsti kohta, siis ilmselt õpetataks seda ka koolides rohkem. Õpetajatel paluti kirjeldada tundi, kus nad on kasutanud kaasaegsele kunstile omaseid võtteid. Vastustest ilmn- es, et õpetajate arusaamad sel- lest, missugused võtted on iseloo- mulikud kaasaegsele kunstile, on väga erinevad. Mitmete kirjeldatud võtete puhul oli kohe arusaadav, et tegemist on kaasaegsele kunstile omase võttega, samas jällegi mitme vastuse puhul ei olnud mõistetav,

Maakunsti näide: raamatukunstnik ja kirjanik Piret Raud on kividest moodustanud hobuse. Töö pealkiri ongi “Hobu”.

mil moel saab nimetatud võtet pi- dada kaasaegse kunstiga tegelemi- seks. Sellest saab järeldada, et osa vastanud õpetajatest ei ole kursis kaasaegse kunsti avaldumisvormi- dega. Uurimistulemustest selgus, et kolm enim kasutatud kunstisuunda esi- meses kooliastmes on abstraktne ekspressionism, maakunst ja foto- graafia. Digitaalset kunsti kasutati võrdlemisi vähe (10 vastajat), mis on huviväratav tulemus, sest meie riigis peaks olema rõhuasetus in- fotehnoloogia mitmekülgel kasu- tamisel. Õpetajate hinnangud selle kohta, kui palju puutuvad õpilased kaas- aegse kunstiga kunstitundides kok- ku, kinnitavad, et kaasaegse kunsti

õpetamisele ei pöörata piisavalt tähelepanu. Kuid võib ka öelda, et mõningal määral kaasaegset kuns- ti ikkagi õpetatakse. Osa õpetajaid seejuures ei tea, et mõned ülesan- ded, mida nad esimese kooliastme õpilastele annavad, kuuluvad kaas- aegse kunsti valdkonda. Minu soovitused edasiseks on järg- nevad:

- viia esimeses kooliastmes kunsti õpetavate õpetajate seas läbi kaas- aegse kunsti teemalisi täiendkooli- tusi;
- koostada õpetajatele materjale kaasaegse kunsti kohta, samuti kä- sitleda esimese kooliastme kuns- tiõpikutes ja töövihikutes rohkem kaasaegset kunsti.

EESTI JA VENE ÕPPEKEELEGA KOOLIDE ÕPILASTE KIASAMIS- KÄSITLUSED

KARMEN SORTOV

Kiusamise teadusliku lähene- mise alguseks peetakse Dan Olweuse 1973. aastal ilmu- nud rootsikeelset kiusamist käsit- levat raamatut. Skandinaavia riigid on olnud kiusamise uurimise esirin- nas. 1987. aastal toimus Stavangeris Euroopa konverents, kus tutvustati teistele riikidele Norra edusamme kiusamisega tegelemisel ja sealt said alguse paljude teiste riikide kiusami- sega tegelemise programmid. Teine üleuroopaline kohtumine toimus 1998. aastal ja tänapäeval tegeldakse kiusamise uurimise ja ennetamisega peaaegu juba kogu maailmas. Kiu- samise defineerimisel tuginetakse kõige enam Dan Olweuse (1999) kolmele põhilisele tunnusjoonele: esiteks – toimub rünnak pika pe- rioodi vältel; teiseks – see on tahtlik rünnak ohvri vastu, mis teeb kahju vaimselt või füüsiliselt ja kolman- daks – kiusamise puhul eksisteerib tasakaalutus võimusuhtes ohvri ja kiusaja vahel. Olles kasvanud kaks- keelses peres, on mulle alati tundu- nud, et vene rahvusest inimesed on temperamentsemad ning näitavad oma emotsioone selgemalt välja. Puutudes oma õpetajatöös kokku kiusamisnähtudega, tekkiski huvi uurida seda nähtust võrdlevalt eesti ja vene õppekeelega koolides: mida peavad eesti ja vene õppekeelega

koolide õpilased kiusamiseks, mil- liste kiusamise vormidega on nad kokku puutunud ja kuidas on kiu- samist nähes reageeritud. Uurimu- se andmed koguti Tallinna eesti ja vene õppekeelega koolide õpilaste seas. Kokku küsitleti 279 õpilast, kellest 139 õppisid eestikeelses koo- lis ning 140 venekeelses koolis. Vali- misse on võetud 3. ja 6 klassid, et tuua välja kiusamisvormide vanu- selised erinevused.

Mis on kiusamise põhjuseks?

Enim pakuti, et kiusamise põhju- seks on õpilaste teistsugune käitu- mine, kehaline puue või vaesus. Ka märgiti põhjuseks seda, et õpilane ei suhtle teiste kaaslastega või kannab ta teistsuguseid riideid. Kõige vä- hem märgiti kiusamise põhjuseks rassilisi erinevusi ja halbu hindeid. Kolmanda ja kuuenda klassi õpilaste vastuste võrdlus näitab, et mõlemad eagrupid peavad kiusamise peapõh- justeks õpilase teistsugust käitumist ja kehalist puuet. Edasi järjestus muutub: kolmanda klassi õpilased märkisid teistsuguste riiete kand- mist, vaesust, eraldi hoidmist, teist naha- või juuksevärvi ning viimasel kohal halbu hindeid. Kuuenda klas- si õpilased on rohkem tähtsustanud halbu hindeid ja vähem rõhutanud riietuse erinevust. Eesti ja vene õppekeelega õpilaste kiusamise põhjusi võrreldes selgub, et vene õppekeelega õpilaste hulgas domineerivad kaks esimest põh- just (teistsugune käitumine, puue). Seega võib järeldada, et vene õppe- keelega õpilased on tolerantsemad ning sellist põhjust nagu näiteks vaesus peetakse tunduvalt vähem kiusamisväärsaks. Tundub, et ras-

siline erinevus ei ole meie koolides veel väga levinud probleem.

Mida tehakse kiusamise korral?

Enim märgiti abi küsimist oma va- nematelt. Järgmisena jäi kõlama, et kui kiusamist on nähtud, siis min- nakse eemale ja ollakse üksinda (seda võrdset 44% mõlema keele- grupi puhul). Järgneb vastuseva- riant ‘räägin sõpradele’ ja üsna lõpus on õpetajalt abi küsimine. Niisamu- ti märgiti, et kiusamisele vastatakse samaga. Vähi- m märgituks osutus kooli psühholoogi abi. Eesti õpilased räägivad kiusamisest rohkem õpetajale, aga venekeelsed lapsed usaldavad pigem sõpru kui ka kooli psühholoogi. Tulemused näitavad, et eesti õppe- keelega koolide õpetajad saavad õpilasi mitmeid kordi rohkem kooli juhtkonna juurde. Samuti kutsu- takse sagedamini vanemad kooli. Kahjuks on eesti õpilased märkinud rohkem, et kiusamise korral kuu- lab õpetaja osapooled küll ära, aga lahendust ei leita. Vene õppekeelega koolides kuulab õpetaja laste hin- nangul kiusamise korral osapooled ära ja lahendus leitakse kohe.

Kuidas võidelda kiusamise vastu?

Mõlema õppekeelega koolide õpi- laste seas jäi kõlama, et kedagi teist muuta on raske, õpilane peab alus- tama enda käitumise muutmise- st – ei tohiks teistele halba eeskuju anda ning peab aru saama, et kiusamine ei ole aktsepteeritav. Nii eesti kui ka vene õppekeelega koolide tüdrukud kirjutasid eelkõi- ge mõistmisvajadusest ja tunnetest. Leiti, et õpilastel võiks endil olla

rohkem häbitunnet. Tuleb mõista ja arvestada, et ei tohi kiusata teist tema puuduste pärast ning kiusa- ja peab oskama ennast kiusatava asemele panna. Kiusamise vähen- damiseks peaksid kiusajad ise aru saama, mida nad teevad ja oma käitumist kontrollima. Tüdrukud rõhutasid põhimõtet ‘ära tee teise- le nii nagu sa ise ei tahaks, et keegi sinule teeks’. Kiusajast soovitakse kaarega mööda käia ning ise mitte provotseerida. Ka poisid leiavad, et kiusaja peab hakkama aru saama, mida ta teeb. Poiste hinnangutes on rohkem pes- simismi ja ütlused on järsumad: Meie kooli puhul ei saa midagi teha, pea maha võtta ja kool põlema pan- na. Poiste seas jäi kõlama, et suu- remad võiksid kaitsta väiksemaid, mis on väga teretulnud idee. Vi- deovalve, arutelud, rangemad reeg- lid, rahaträhv, pilt häbiposti, saata noortevanglasse – need on õpilaste pakutud meetmed kiusamisest lah- tisaamiseks. Leiti ka, et koolis võik- sid olla vanemad janooremad klas- sid eraldi ning rohkem peaks olema huviringe. Uurimuses selgus, et koolikiusa- mine on jätkuvalt tõsine probleem, kuid selle tõlgendamine ei sõltu niivõrd õpilaste keelest ega rahvu- sest, vaid pigem nende vanusest. Kolmanda klassi õpilased peavad kiusamiseks rohkem füüsilist tegu, kuuendas aga vaimset: ignoreerimi- ne, solvamine ja alandamine. Tihti ei järgne vaimsele kiusamisele ka karistust, sest seda on raske jälgida ja fikseerida. Igatahes tuleb nii eesti- kui vene- keelsete õpilaste vastustes esile, et oluline on kaasata õpilasi endid kiusamise ennetusse.

HEA ÕPETAJA RETSEPT

Üliõpilane Jaana Skvortsova

- PÕHI:**
150 g heatahtlikkust
100 g inimlikkust
200 g kuulamisoskust
100 g tolerantsust
150 g kreatiivsust
150 g autoriteetsust
- TÄIDIS:**
100 g õpilaste võrdset kohtlemist
100 g aine arusaadavaks tegemist
150 g aine vastu huvi äratamist
100 g huumorimeelt
400 g oskust suhelda õpilastega
300 ml oma aine valdamist
400 ml rangust
100 g enesevalitsemist
- KAUNISTUSEKS:**
20 poplaulu tundmine noorte huvialade tundmine moekas riietus

VALMISTAMINE:
Sega kõik õpetajapõhja koostisosad ning suru õpi- lastega täidetud klassiruu- mi. Küpseta 100° C juures 40–45 minutit. Jahuta. Täi- diseks vahusta koostisosad ja vala küpsetatud põhjale. Aseta viieks tunniks kooli. Raputa õpetajale ohtralt popmuusika teadmisi ning noorte huvialade tund- mist. Kaunista moeka riie- tusega.

ALGÕPETUSE ÕPPEJÕUDUDE SOOVITUSED SISSEASTUJATELE

Õpsik küsib algõpetuse osakonna õppejõududelt: Mida soovitate tänasele gümnaasistile, kes soovib järgmisel suvel meie erialale sisse astuda? Milliseid omadusi ja kogemusi oluliseks peate, et üht kandidaati teisele eelistada?

MILLINE VÕIKS OLLA TULEVANE KLASSIÕPETAJA?

Erinevad tulevaste klassiõpetajate õppejõud kirjeldasid kandideerima tulevat noort inimest järgmiselt:

- Isikupärane, väga hea eesti keele oskusega, selge silmavaatega, motiveeritud, probleeme tõstatav ja lahendusi pakkuv noor inimene.
- Avara ja erisusi salliva maailmanägemisega, (ära)kuulamis- ja kaasamõtlemisioskusega, optimistlik ja heatahtlik, tegus ja positiivne noor inimene.
- Ta peab armastama lapsi ja hoolima nende muredest.
- Ta peaks ühekselt olema enesekindel ja enesekriitiline, sihikindel, õiglane, järjekindel ja paindlik, aus, usaldusväärne ja koostööaldis ning väärikas adekvaatse enesehinnangu.

KUIDAS SELLENI JÕUDA?

Didaktika õppejõud Anne Uusen soovib meie erialast huvitatul vähemalt viimases gümnaasiumi klassis, kui mitte varemgi:

- 1) Jälgida ennast matemaatika, loodusainete ja emakeele õppijana sellest aspektist, kas talle mõni neist põhiainetest ei ole ületamatult raske ehk kas ta tuleb nende õppimisega vähemalt heal tasemel toime: kas ta saab asjade olemusest aru, polegi oluline, et need peaksid kõik nõ "viied" olema või kõik reeglid peas.
 - 2) Leida endas üles mõni tugev külg ja tegelda mõne huvialaga natuke süvenemalt: kas mõni kunsti või käsitöö valdkond, sport või muusika, aiandus, kokandus, arvutiasjandus, tants või muu huviala.
 - 3) Otsida võimalusi praktilise kogemuse saamiseks mingilgi ajaperioodil: olla huviringis juhendajaks, laagris abikasvatajaks; leida algklasside õpetaja, kes mõnikord asendajat vajab; tekitada ise algklasside õpilastest mingi huviring (ükskõik mis vallas, volimine või teadus või ajalehe tegemine või looduse uurimine jne jne) ning püüda saada kogemust analüüsida: milline ma õpetajana/juhendajana olen.
 - 4) Küllastada üksi või sõpradega erinevaid lastekoduseid või puuetega inimeste ühinguid ja teha nendega midagi koos kasvõi ühekordselt.
 - 5) Algatada koolis kaasõpilaste hulgas ja toel huvitavaid ettevõtmisi.
 - 6) Leida paar õpilast, kes vajavad õppimisel abi ja õpetada neid mõnda aega eraõpetajana või leida muu võimalus laste hoidmiseks, abistamiseks.
 - 7) (Vähemalt) viimane pool aastat jälgida uudistest (ükskõik mis kanalit pidi), millised kuumaad teemad hariduse vallas esil on, jälgida koolielu ja mõelda, kas ja mida võiks olla/teha teisti. Arutleda sellest näiteks vanematega ja koolikaaslastega, aga miks mitte ka õpetajaga.
- Kui kõige selle kõrvalt veel juhtumisi aega üle jääb, siis lugeda vabal valikul läbi mõni kasvatusteemaline, inimsuhteid puudutav või muust huvipakkuvast aineest raamat. See võib olla täiesti ka ilukirjanduslik.
- 8) Ja loomulikult ei tee paha, kui on võimalus minna kuhugi välismaale natukeseks ajaks ja näha kasvõi natukegi sealset koolielu. Või siis kasvõi pereisi ajal natuke uurida, kuidas muul maal koolielu käib. Kasulik on ka Eestis liikudes uurida mõne muu kooli elu ja näiteks omaealistega suhelda kasvõi internetis ja arutleda, mis kusagil koolis on head, mis halba ja mida teha, et koolielu oleks veel parem.

Loomulikult ei saa keegi neid kõiki asju teha, sest õppimine gümnaasiumis on juba iseenesest pingeline ja muu elu tahab ka elamist, aga kui midagigi sellest endale vähemalt teadvustada, siis on natuke kindlam ka endal, et valitud on ala, milleks ollakse valmis. Mõndagi neist tegevustest tehakse ehk nagunii, seega oleks vaja lihtsalt ehk natuke teadlikumalt oma erialavalikuks valmistuda ja ongi kõik korras.

Tiigrihüppe
Sihtasutus

Head klassiõpetajad!

Tiigrihüppe Sihtasutuse haridusportali Koolielu toimetuse korraldab koostöös oma toimeka meeskonnaga erinevaid e-kursusi ning lühemaid õppimisüritusi, milles osalemine on õpetajale tasuta. Kindlasti ei ole e-kursuste puhul vähetähtis asjaolu, et nendel osalemiseks ei pea õppur maakonnakeskusesse sõitma, vaid kogu informatsioon tuuakse koju kätte. Paindlik kodutööde esitamise graafik lisab õppimisse oma võlu ning kasutaja saab olla oma aja peremees. Lisaks aitab kursustelt saadud tunnistus omandada või säilitada õpetaja ametijärku.

2012–2013 õppeaastal jätkame e-koolitustega veebiraamatutest ja võrgukirjastustest, arvutiga joonistamisest ja animatsioonist, veebipõhiste küsitluste kasutamisest õppetöös, videost koolielus jpm. Samuti töötavad koolitajad praegu välja uusi e-kursusi, näiteks olete oodatud osalema koolitustel "Ühistöö vahendid" ja "Juhendite loomine".

Koolituste kalendriga saate tutvuda meie veebilehel www.koolielu.ee alates septembri algusest. Registreerumine kursustele algab nädal enne vastava kursuse alustamiskuupäeva.

Heade kooliaastat soovides,
Merje Pors
Koolielu peatoimetaja

VILISTLASE SÕNA

Milline peaks olema tänapäevane algõpetus? Mida soovid oma lapsele või lapselapsele, kes nüüd kooli hakkab minema?

Piret Põldre, algõpetuse vilistlane 1997, Nordea Bank Finland BIC Eesti filiaali personalijuht, üliõpilaspäevil Junior Achievement Managment töötaja:

Kui väga üldistada, siis ma arvan, et üks olulisemaid asju, mida ma oma last kooli saates loodaksin, on see, et märgataks tema tugevusi ja aidataks tal sellele üles ehitada positiivne mina-tunnetus (tean, mis on mu väärtus ja milles olen hea). Samas, et ta õpiks kogemusest, et selleks, et edu saavutada, tuleb ise pingutada. Oma töös näen ma sageli kaht suhtumist, mis mõlemad inimest tema valitud teel takistavad ja mille juured on ilmselt lapsepõlves - esimene on paljude kooli-

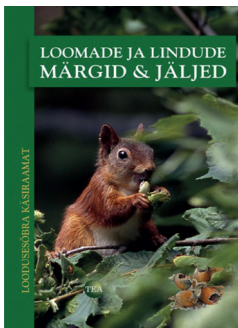
õpetajate ootus, et keegi teeb kõik rutiinse ja mitte huvitava ette-taha ära ning kui siis kõik ei ole kohe õnnestunud, järgneb kiiresti õpitud abitus ("keegi ei kuula mind niikuinii").

Teiseks sooviksin lisaks heale teoreetilisele haridusele ka seda, et lapsi aidataks tänapäevases ümbritsevast maailmast aru saada. See on ilmselt proovikivi ka õpetajatele endale - kuidas ühiskond toimib, millised tegevusharud, tööd ja ametid on olemas ja saavad olema, milliseid kompetentse need nõuavad. Eelkõige on tähtis, et õpetajad ärataksid nende küsimuste vastu huvi, suunaksid lapsed ise otsima, erinevate valdkondade teadmiste vahel seoseid looma, näitaksid, kust infot leida ja seda hinnata.

Ning kolmandaks arutlusoskus ja eneseväljendus, mis toetuvad kahele eelnevale, kuid on omaette oskused, mida õpetada. Ei midagi uut :, aga kui need asjad oleksid paigas, siis oleksin ma küll väga õnnelik.

LUGEMISSOOVITUS

Loomade ja lindude märgid & jäljed

Raamat õpetab tähele panema ning mõistma loomade ja lindude elutegevuse jälgi: kääpajäljed maapinnal ja hambajäljed puus, kaotatud suled, lohud taimestikust ja pinnasel, väljaheited, räppetombud, lõualuud, sarved jpm. Neid märke lugeda osates on looduses käia väga põnev.

Raamat on rohkelt illustreeritud põhjalik teatmeteos, mis pakub kõikidele loodusesõpradele palju avastamis- ja äratundmisrõõmu. Siin kirjeldatakse loomade ja lindude välimust, eluviise, elupaiku ning paljunemist jm. Teavet toetavad loomade ja lindude levikukaardid ning joonised.

Köva köide, 4 värvi, 280 lk.

Raamat ilmub septembris 2012.

Tavahind 23.-, koolihind 18.40

Loomariigi illustreeritud entsüklopeedia

Raamat sisaldab üle 2500 värvilise illustratsiooni eelajaloolistest dinosau- rustest tänapäeva mitmekesise imetajate, lindude, roomajate, kahepaiksete, kalade ja selgrootute maailmani. Ülimenukas teatmeteos pakub sissevaadet loomade ellu ning annab skeemide ja kaartide abil teavet liikide päritolu, sugulussidemete, tõuomaduste, toitumisharjumuste jpm kohta. Pildid on varustatud eesti-, ladina- ja ingliskeelse nimetusega. Elutruud ja informatiivsed joonised ning valitud faktid muudavad raamatu entsüklopeediaks, millest on abi nii pere väiksematele kui ka suurematele liikmetele.

Köva köide, 4 värvi, 680 lk.

Raamat ilmub septembris 2012.

Tavahind 35 €, ettetellimine 31.50

Koolihind 27.90

Vanasõnade doomino

See on vahva ja hariv õppemäng, mis rikastab lapse sõnavara ning aitab selles rahvaluule lühivormis paremini orienteeruda. Mängus on 38 vanasõna koos seletustega. Mängu mängimiseks on mitu varianti, nii on on mängu- vitav nii lapse kui täiskasvanu jaoks. Mängida saab üksi, kahekesi või rühma- ga. Kaardipakis on lisaks

38 kaardile ka mängujuhend ja õiged vastused. Mängukaartide tagaküljed moodustavad pusle.

Tavahind 5.90, koolihind 4.70.

Mõistatuste doomino

See on vahva ja hariv õppemäng, mis aitab selles lastele meelepärases rahvaluule lühivormis paremini orienteeruda ning rikastab lapse fantaasiat. Mängus on 38 mõistatust koos vastustega. Mõistatused ja vastused on trükitähtedega, vastuse juures on ka pilt. Mängu mängimiseks on mitu varianti, nii on mängu- vitav nii

lasteaialapse kui täiskasvanu jaoks. Mängida saab üksi, kahekesi või rühmaga. Kaardipakis on lisaks 38 kaardile ka mängujuhend ja õiged vastused. Mängukaartide tagaküljed moodustavad pusle.

Tavahind 5.90, koolihind 4.70.

Ingrit Toomtal, ingrit@tea.eu Tel 6677 840 või 5306 1140

MTÜ EESTI LUGEMISÜHING

pakub koostööd õpetajate ja lapsevanemate jagamist teemadel:

- Kooliga kohanemine ja lapsega koos õppimine
- Lugemishuvi ja lugemisoskus
- Lugemiskeskond ja kirjanduse valik

Võta meiega ühendust ja kutsu meid oma kooli!

Kontakt: www.lugemisuhing.ee
reading@lu.ee Tel 52 65 305

KURSUSED KLASSIÕPETAJALE – INGLISE KEEL ALGKLASSIDES:

22.08.2012 - Jõhvis kell 10.00
24.08.2012 - Tallinnas kell 10.00
29.08.2012 - Pärnus kell 10.00
07.09.2012 - Tartus kell 10.00
12.09.2012 - Tallinnas kell 12.00

Täpsem info ja registreerimine
Avita kodulehel www.avita.ee

TOIMETUS

Vastutav toimetaja: Mare Müürsepp
Keeletöötaja: Anne Uusen
Tallinna Ülikool
Narva mnt 25 Tallinn 10120
opsik@lu.ee